

Carrer de Sant Josep núm. 10.
Dalt, el sant emblemàtic; baix, el rebedor amb la cortina hissada. A la dreta, vista general de la façana.

IKONO

UN VIATGE PEL NÚMERO 10 DEL CARRER DE SANT JOSEP

Destinat (sobretot) a fusterians

Per casa Joan Fuster, hi ha passat molta gent, però no tots els fusterians n'han tingut el privilegi. EL TEMPS, 25 anys després de «Nosaltres els valencians», els ofereix una visita, racó per racó, de la nevera al taller d'imatger del seu pare. Recorrent 25.000 llibres.

Miquel Alberola

Si procedim de València, buscant el sud per la carretera d'Alacant, només passar Sollana enfilem una recta implacable que sega les marjals. A una banda i l'altra, milers d'hectàrees d'arrossar que proporcionen, si els «santets de la pedra» Abdó i Senén no troben inconvenient, uns quaranta milions de kg anuals d'arròs. Pel mes de maig, el terme de Sueca és una immensa paella a punt d'ebullició amb una superfície líquida només impedita per unes vetes de terra de traçat regular, que ressalten la propietat del minifundi, els esporàdics llauradors amfibis. Inundacions calculades des de les artèries hidràuliques del Xúquer que inflaran o faran esclatar l'economia del poble a què ens dirigim.

Abans del boom del turisme i els insecticides agraris, probablement eren diverses les espècies d'ornitofauna que transitaven per dalt les marjals; ara, en canvi, el transeüent pot ser sorprès pel vol ras d'un «ultralleuger» pilotat per un suïcida sense consideracions, que exhibeix la seua temeritat sobre els nostres escrúpols. A l'altre cap de la recta hi ha Sueca: dos campanars —o un i una torre—, el de l'església parroquial de Sant Pere i el de la Mare de Déu de Sales. I, si mirem a l'esquerra, la Muntanyeta dels Sants, on Abdó i Senén disposen d'un despatx per al credo. Sueca és un poble, una ciutat tàcita des de 1899, del qual un dia un rei de bastos o de copes va fer un ducat, ostentat en èpoques més glorioses per don Manuel Godoy y Alvarez de Faria, aquell guàrdia de corps de les patilles que ho tenia tan bo amb Maria Luisa de Parma. Però això, ben mirat, mai no va incidir ni en la producció ni en el preu de l'arròs.

Entrats al poble, trenquem a l'esquerra, pel carrer de Sant Josep. El carrer té el seu símbol en la casa que buscàvem: la imatge del glorificat, pro-

tegida de vidre i protectora, damunt un pedestal daurat amb un jesuset i una rama de flor perenne, exempta de les inclemències meteorològiques. Tot, dins un marc potser neotardogòtic. Una cosa per l'estil. La façana —els erudits de la pedra m'hauran de disculpar— presenta sis balcons de ferro vanitós, justificats per mitja dotzena de portes amb arquets del gòtic «neotardà»; un ribet de circumferències amputades arran de cornisa; una portella d'accés als pisos superiors, i un parell de portales enreixades que flanquegen un portal important, que s'obri al toc pactat amb el propietari.

En accionar l'anella ix l'amo: «¡Cristo!», fa. Joan Fuster, de professió Joan Fuster, posa les celles circumflexes, xama el mentolat Kool i s'engul els llavis: el bigot se li precipita i, d'ulleres en amunt, recorda l'anagrama de Citroën. Té els cabells llepats, de color foc apagat, el nas ogival i els ulls de lluna plena —al ple. Llança els ulls com projectils, fa un gest paralític i fot cara de sumari judicial, una al·lusió refinada a la placa que anys enrere mostrava a la porta: «Juan de la Cruz Fuster. Abogado». Segons la hipòtesi de Josep Pla, Fuster va renunciar al genitiu que l'associava amb el frare líric, en posar-se a fer versos: la redundància el va fer baixar del crucifix. I es va quedar amb el «cristo». Fa un mutis deliberatiu i sentència: «Ara em vestiré i anirem a dinar».

Després del confort nutritiu i la comprensió de l'alcohol, les coses van com la seda. Prim i llarguerut, Fuster introdueix la clau en el pany i encetem el trajecte pel seu entorn més immediat. Fem a un costat una cortina com una vela de barca, que fa de bandera íntima, i descobrim un llarg corredor, construït amb vista a la circulació del carro, dirigit al corral. A mà dreta, hi ha allò que un dia va ser el despatx de l'advocat exculpador de gitanos que furtaven gallines: «Mon pare va fer construir

IK'NO

Dalt, una pallissa miscel·lània; baix, Fuster flamíger, en la versió de l'equip Realitat. A la dreta, un Fuster comprensiu vora la llar.

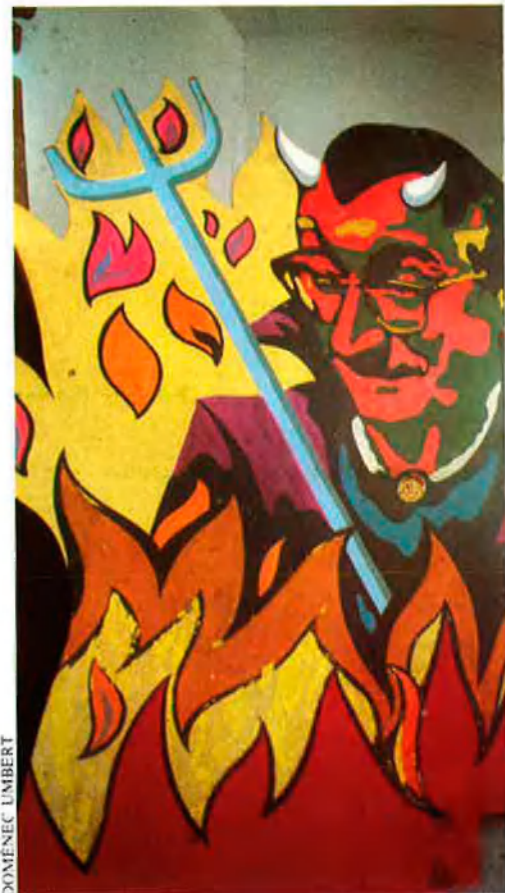
açò a l'estil del *Renasimient*, amb el sostre ben historiat». El bufet ara fa de biblioteca, com pràcticament tota la casa. Hi ha entre altres coses, llibres antics, distintes edicions del *Tirant*, i tota la producció de Fuster —edició a edició—: «Les coses que jo faig, pròlegs, introduccions...» En l'últim prestatge s'adverteixen ferros d'Andreu Alfaro; i, al mig de l'habitació, una tauleta amb un grapat d'agendes, cadascuna d'un any, amb anotacions minúscules i brevíssimes, i una edició de luxe de l'Estatut de Benicàssim.

Amb tot, l'estança té un aspecte recent, potser per la remodelació derivada de l'ona expansiva i la metralla del «paquet» de l'onze de setembre de 1981. En aquella ocasió, unes cinc mil persones es van manifestar a Sueca amb motiu de l'atemptat, i uns dies més tard, a instàncies d'Acció Cultural del País Valencià, la plaça de bous de València va aglutinar més de vint mil ànimes amb la intenció d'homenatjar públicament Fuster. Tres anys després, l'Ajuntament de Sueca el va distingir com a fill predilecte de la localitat, a causa d'una altra campanya de detracció sorgida amb l'emissió del

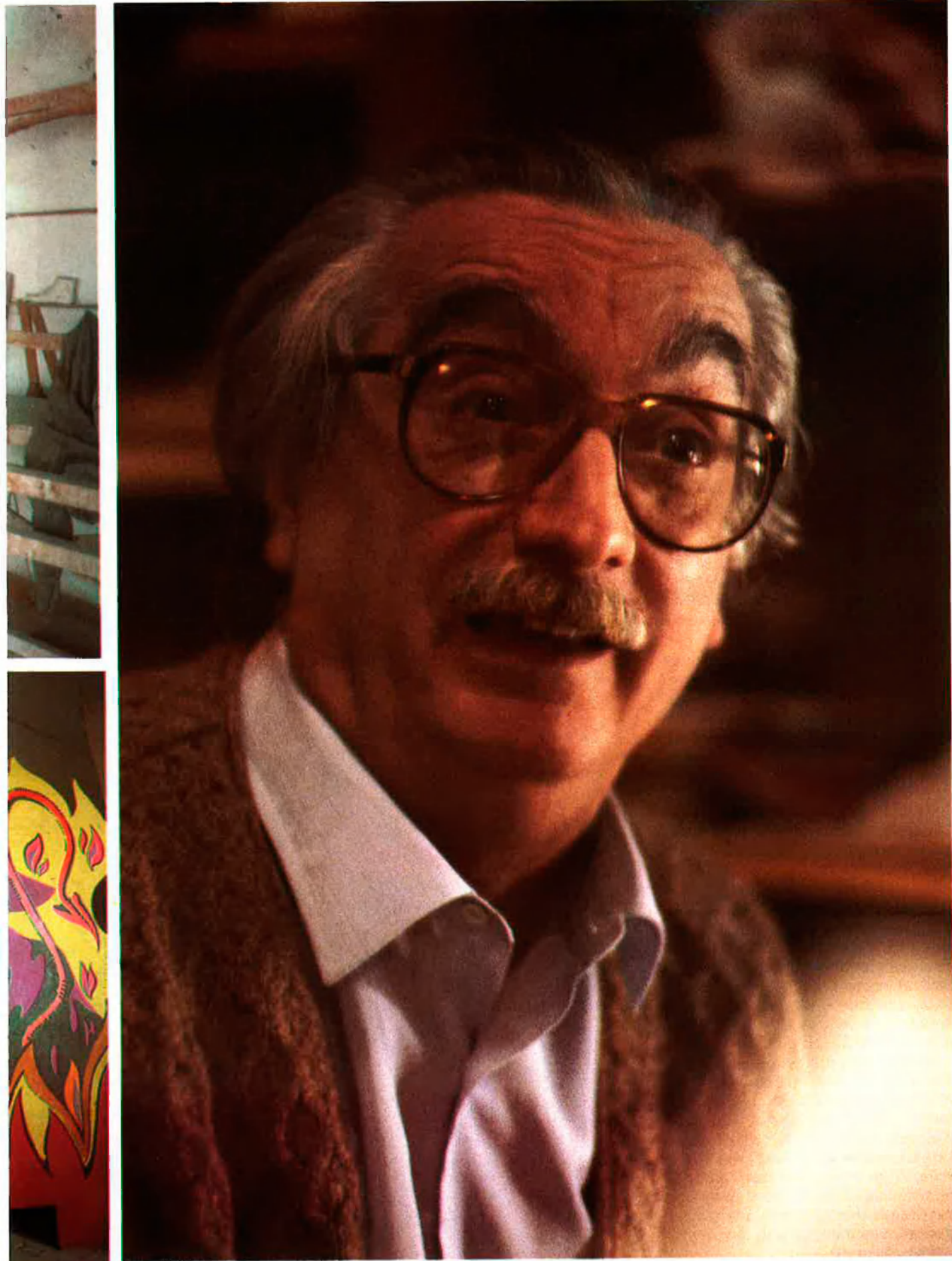
programa televisiu *Esta es mi tierra*. És oli en un cresol: Fuster fa una reflexió sobre la «terra» i ha d'avisar els manobres per restaurar-ne els desperfectes.

Els barandats del corredor estan carregats d'art plàstica: Ràfols Casamada, Josep Renau, Manuel Boix, Andreu Alfaro, Antoni Miró, Joan Pere Viladecans, Manolo Gil, Joan Ponç, Modest Cuixart, Antonio Saura... i, entre tot, un dibuix de Laia Climent, la filla d'Eliseu. «¡Un dia ho vendré tot! —exclama. Sobretot, el Saura que veus és l'únic de l'etapa surrealista i deu valdre molts duros». Per sota dels quadres hi ha fotos: Fuster i Pla; Fuster, Raimon i Ricard Pérez Casado, i una foto de Francesc de B. Moll enganxada en un mapa del P.V. Fuster també va emmarcar una pàgina d'*El Tabalet* amb un vers —com no se n'han fet—: «Este es el poble, senores/ Que fiat en tanta oferta,/ Espera en la boca oberta/ Que li caiguen les BACORES». Tota una declaració de principis.

El sostre és de bigues de mobla, travessat per jàsseres del mateix material, i allà on moren els barandats naix una sanefa de relleus d'àngels amb les ales

DOMÈNEC UMBERT

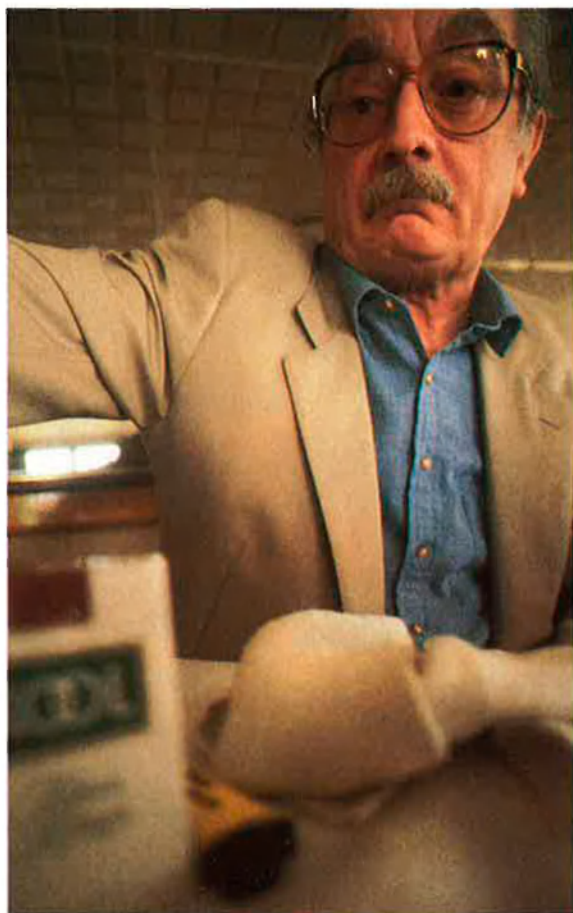

Llibres, estimulants, escepticisme i plàstica.

—i no mans— esteses i fulles d'algun vegetal ideat per la inspiració de l'autor. Arran de sòcol hi ha una col·lecció de garrots i bastons, una obra completa de coqueteria rural; i per la mateixa banda, sostinguda per un fil, una «magna» en miniatura del Misteri d'Elx a punt de parir angelets i guitarretes: una bafarada de polifonia meridional. D'objectes, només en queden lliures les portes crecudes, per on cap Fuster doblat. Pel sòl, a un costat i l'altre, hi ha una llarga frontera de cadires i tauletes ocupades de paperassa.

Aproximadament, al centre de la casa, hi ha la llar: un fument il·lustrat de taulells amb Sant Josep, la Mare de Déu, el jesuset i el colom. I justament baix, una foto dels pares de Fuster, apuntada pels dits d'una escultura d'Antoni Miró i una altra d'Alfaro. A l'esquerra, un armariet de paret ple de figuretes, «regals». «Això —diu— en el teu pis quedaria molt fi, però ací no llueix». Una prestatgeria de mig metre d'alçària li fa de taula de treball, en l'espai que li deixa el tocadiscos i el *cassette*. A un costat, damunt d'una cadira, té una Olivetti com el puny que escriu coses molt grosses; i, exactament darrere, una llibreria amb diccionaris i cintes musicals.

De cara a cara, una porta que du al menjador i la cuina. El menjador és el bar: la sala de màquines. Una taula considerable poblada d'un complet assortit de cendrers, ampolles buides i plenes i un monumental pot de Colacao, l'estimulant juvenil. Adherida a la paret, hi ha una nevera més gran que un sarcòfag, plena de glaçons, cerveses, tòniques i Coca-coles destinades a la concurrència. La cuina és deshabitada, atrofiada: Fuster no pot dedicar-s'hi. Això ens hauria privat de la meitat de la seua obra, i, per tant, podem eximir-lo si els seus coneixements no superen la manufactura de l'ou fregit.

Si tornem a l'entrada, a mà esquerra hi ha una altra cambra repleta de bibliografia que també va quedar trasbalsada per l'atemptat. «Ací tinc clàssics, coses de llengua i enciclopèdies», explica. Hi ressalta un «modo de ayudar a misa», el *Catecismo de Doctrina*

Cristiana de don Antonio Femenia Cabrera: «¡Precios! No ho digues a ningú, però amb això vaig prendre la primera comunió». I efectivament, la primera pàgina del missal té una encunyació que diu: Juanito Fuster Ortelles. Aquesta habitació comunica amb la contigua a través d'un finestral sense marc.

A l'altura que comença el corral, un passadís angulós condueix al lavabo i al dormitori. En el dormitori, Fuster té tots els llibres d'història local, i en els espais desocupats de l'estanteria s'amunteguen supositoris i «pastillettes» contra l'insomni. El llit és de mida italiana —hi ha qui diu «de matrimoni renyit» —i s'il·lumina amb un flexo de disseny punta. En l'angle de l'habitació se'ns apareix una maredeu en una poltrona, el xiquet i un parell d'àngels aleatoris: la trinitat necessita còmplices. Als peus del llit, una tele amb vídeo comandada a distància: un regal dels mandataris valencians que va acabar pagant Fuster de la seua butxaca.

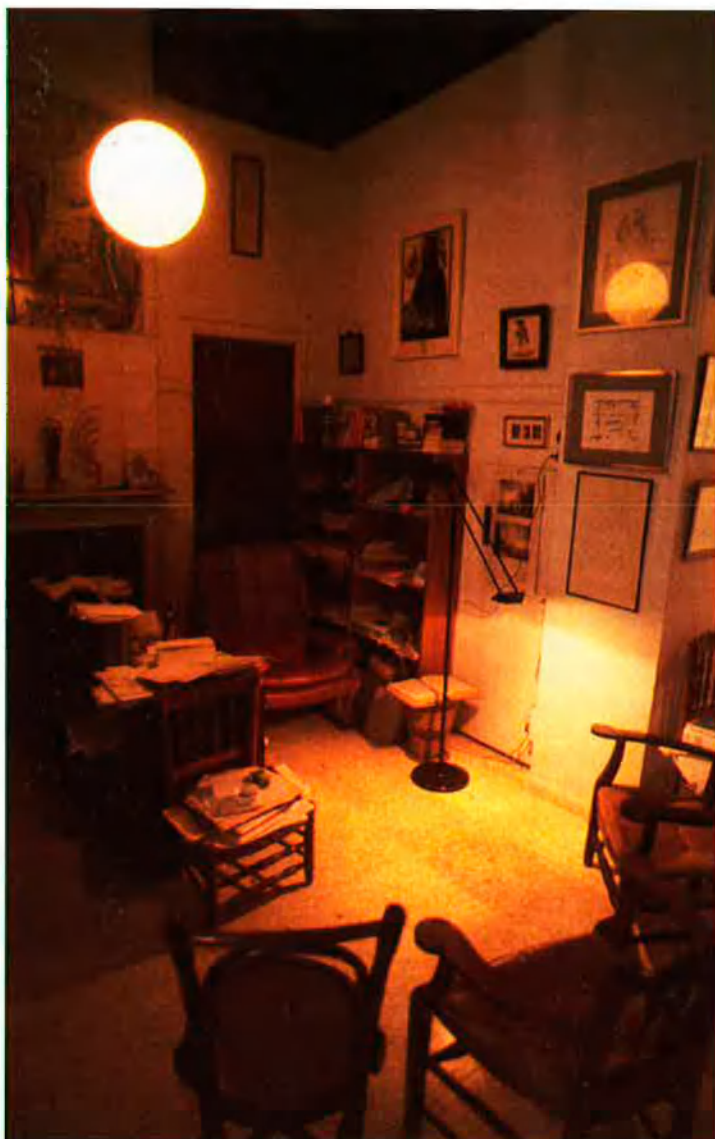
Des del corral, una escala empalma amb la pallissa; i al cantó, una altra habitació destinada als llibres: «Ací tinc coses de la Inquisició, dels Borja, d'història, i tot el que ha publicat Eliseu», assenyala. Dalt, a la pallissa —o l'andana— hi ha tots els utensilis de son pare. El pare de Fuster era tallista i feia sants, com el Papa, però per guanyar-se la vida. De fet, encara queda una col·lecció d'estampetes en què el pare de l'escriptor s'inspirava per a les seues realitzacions. Allí les coses s'han conformat a la indiferència i a les visites cícliques d'unes oronelles que han deixat les «credencials» pertot. «Tot açò —diu Fuster— ho he conservat per si li servia a algú, però els anys m'han demostrat que no». Hi ha una jàssera ataquinada de rostres d'àngel amb expressions patides i accidentades, com esperant una resurrecció que en els

IKONO

Més de 25.000 volums.

Sala,
dormitori
i llibres.

IKONO

camps ja s'ha produït i allí no tardarà.

Contra la paret, hi ha una sèrie de retrats de Fuster fets per l'Equip Realitat, somiers, l'orla de llicenciatura de dret i coses fora de funcionament. I una estanteria improvisada amb la col·lecció d'*El Cuento Semanal*, a 30 cèntims, i la revista *Contemporánea*, a 2.50 ptes, material de primer ordre en la formació de Fuster. Després, caixes de cartó plenes de revistes estrangeres, virgos de Visanteta, i altres publicacions d'interès complicat. És probable que en alguna d'aquestes caixes s'amaguen *Mariquita Monleón*, *Palomita torcaz*, i alguna altra cosa de don Rafael Pérez y Pérez, d'incalculable influència en el Fuster inicial.

D'ací, accedim a una terrasseta i passem al primer pis a través d'una cuina acabada fa poc. «Açò —explica— ho vaig fer per si fotia de baix, però tot el primer pis s'ha convertit en pur magatzem de llibres que no necessite tan

habitualment». En la primera estança trobem l'obra completa de Josep Pla, carpetes de gravats, traduccions, *Letras de Destino*, diaris grocs, i diaris oficials. Hi ha, més endavant, una fredda saleta amb una llosa que té la cara socarrada d'Ausias March i aquell vers d'un narcisisme fóra mida: «Io so aquest que'm dic Ausias March». I no lluny d'allí, una altra marededéu des-emparrada.

Continuem al dret i ens trobem les últimes habitacions: un parell de cambres cara a cara que limiten amb el carrer. El pis de dalt, el propietari el té arrendat. En el departament de la dreta, Nabòkovs, Yourcenars, Hugos, Capotes, *Patografía de Sta. Teresa de Jesús*, el *Costumari Català* i estudis comarcals. «És una biblioteca una miqueta d'al·luvió: coses d'economia que conserve perquè un dia ve algú i diu: escolte, ¿vostè no té un llibre sobre l'economia de la Vall d'Albaida? Jo

calcule —continua Fuster— que entre tot hi haurà uns vint-i-cinc mil llibres, però pensa que aquesta obra, per exemple, que consta de cinc volums, la vaig calcular com un només».

D'enfront, Fuster travessa ràpid amb el braç horitzontal i el dit evidenciador: «¡La verdor! ¡La verdor!».

Henry Miller, *Cocina afrodisíaca*, *El cornudo apaleado y contento*, de La Fontaine, *El Kama Shashtra*, *El erotismo*, de Bataille, *Emmanuelle*, Sade i *Psicoanálisis y desviación sexual*: «Per a tenir un mínim de cultura general», justifica. A escassos centímetres hi ha una porteta que dona al sant del carrer, que per cert el va fabricar son pare; i a l'altra banda, tota la col·lecció de Charlie Brown. Ompli l'estanteria l'obra pròpia, «per a regalar als amics». I tornem al començament.

«I ara, ¿què voleu? —ens inquiríex. ¿Voleu que em pose l'uniforme? Tinc un uniforme de doctor honoris causa ple de plomes, amb un «tricornio» i parec un canonge. Vossaltres m'heu pres pel 'pito el sereno'.

I a tu se t'ha acabat el tabac i voldràs que te'n done per al viatge, ¡Cristo!». La mesura de totes les coses. □